

ВЕРА МАРОВСКА НА 70 ГОДИНИ

През 2024 г. година се навършват 70 години от рождението на проф. д.ф.н. Вера Маровска – изтъкнат специалист по българска морфология и стилистика, изследовател с новаторски нюх, тя е „първата филоложка – възпитаничка на Пловдивския университет, която заема преподавателско място в него“.

Вера Тервел Маровска е родена на 17.12.1954 г. в гр. Пловдив, където през 1972 г. получава средното си образование. Завършва Държавния библиотечарски институт в София през 1974 г., а четири години по-късно (1978) – Българска филология в Пловдивския университет. От следващата година е редовен асистент в Катедрата по български език. През 1991 г. защитава кандидатска дисертация (*Система на перфектните глаголни форми в съвременния български език*) под ръководството на Ив. Куцаров. Хабилитира се като доцент по съвременен български език (с хабилитационен труд *Механизми за създаването на конотативните знакове в езика*) през 1997 г. Чете лекции по морфология и стилистика на съвременния български език, езикова култура, език на медиите, философия на езика. Лектор е в Бургаския свободен университет и във филиала на Пловдивския университет в Кърджали. През 2012 г. защитава дисертация на тема: *Грамматическите признаци определеност и относителност и пространствено-времевата локализация на изказването* и придобива научната степен „доктор на науките“. Само две години по-късно представя хабилитационния си труд *Особености на граматикализацията в българския език* и от 2014 г. заема академичната длъжност „професор“.

Съществена част от професионалния път на В. Маровска заема административната дейност. Тя е дългогодишен ръководител на Катедрата по български език (1999–2024) и декан на Филологическия факултет в периода 2015–2019 г.

Научните търсения на В. Маровска са насочени основно към морфологията на съвременния български книжовен език, в частност към глаголните морфологични категории, като детайлно проучва темпоралността и таксиса, грамемите перфект, аорист и имперфект. Немалко работи са посветени и на лексикално-граматичната категория вид на глагола. Задълбочено изследва лингво-философските аспекти на явлението референция, обединявайки именната категория определеност : неопределеност и глаголната категория таксис като категории с общ диференциален признак.

Освен въпросите на граматиката, изследователските интереси на В. Маровска засягат и областта на стилистиката на съвременния български език, на езиковата култура и езиковото строителство. Върху посочената проблематика научната ѝ продукция включва десетки статии и четири монографии.

За нуждите на обучението на студентите в съавторство с Ц. Карастанева В. Маровска изготвя *Практическа граматика на съвременния български книжовен език*. Учебникът има утилитарен характер и е приложим в обучението по езикова култура с практикум по правопис и пунктуация не само на студентите от Филологическия факултет, но и на студентите от други факултети, изучаващи езиковата норма.

Нов подход, нетипичен за изследванията на стила и формалната характеристика на художествения текст, В. Маровска предлага в своята *Стилистика на съвременния български език* (1998). Монографията е един от малкото, дори и в световен мащаб, трудове и определено първият за българското езикознание, който описва експресивно-оценъчните възможности на езика, а не на речта. В основата ѝ е изследването *Механизми за създаването на конотативните знакове в езика*, с което авторката се хабилитира за доцент. Описани са от езикова гледна точка именно механизмите за създаване на конотативните знакове – универсални за естествените езици, зависещи от самата им система и структурата ѝ и без отношение към конкретната си речева реализация. Изследването е адаптация на популярната към края на ХХ век *Обща реторика* на Лиежката група џ, има системно-структурен характер и се основава на съвременните, аналогични в методическо отношение, анализи на българската граматична система.

В. Маровска е автор и на първата монография за перфекта като самостоятелна глаголна категория – *Новобългарският перфект – функционални метаморфози и теоретични предизвикателства* (2005). В докторската си дисертация *Система на перфектните глаголни форми в съвременния български език* (1991) тя прилага за пръв път в пълнота структуралистичен анализ и в това се състои основният ѝ научноизследователски принос в областта на формалноаналитичната морфология. Изложени са принципите на построяване на морфологичната парадигма, която е с постоянен формален състав, но с различна структурна подредба в зависимост от избраната морфологична категория, организираща конкретната система (в случая това е категорията на перфектите в съвременния език). Впоследствие дисертацията става основа на монографията, в която формалният анализ вече е обвързан със семантично-функционалните особености на перфекта.

Същите методологически принципи В. Маровска прилага и при изследването на категориите *таксис* и *определеност* : *неопределеност*, представящо надеждността и убедителните резултати от пионерско проучване с основен обект взаимоотношенията и общата семантико-функционална рамка на глаголна и именна категория, които традицията изучава

предимно откъснато една от друга. Всъщност за първи път в българистиката В. Маровска обединява явления от глаголната и именната система, като доказва убедително функционално подобие и граматикализация на аналогични признаци. Развоят на категориите *таксис* и *определеност* : *неопределеност* е представен и в исторически план, за да се проследят тенденциите на граматикализация, свързани и при двете категории с техния референтен потенциал. В монографията *Референция и реферирание в света на езика* (2013) акцентът е поставен върху езиковите параметри на референцията. Изследвани са взаимовлиянието между именната категория *определеност* : *неопределеност* и глаголната категория *таксис*, които са в йерархически отношения за изразяване на референтност в изречението. Монографията предлага критическа интерпретация на логико-философските аспекти на референцията и квалифициране на знаковите от естествените езици с оглед на референтния им потенциал.

Врх в творчеството на В. Маровска е монографията *Особености на граматикализацията в българския език* (2023). В книгата авторката очертава иновативна теоретична платформа. Граматикализацията не се третира единствено като абстракция, но е илюстрирана и като исторически езиков процес със своите етапи. Детайлно са представени различните степени на граматикализация, а като най-съществен принос в теоретичен аспект се откроява прочитът на граматикализацията като система със своя семиотическа йерархия.

Академичната отдаденост на проф. дфн Вера Маровска е непроменлива величина в професионалния ѝ път. Лекционните ѝ курсове са изготвени не само с оглед на базовите филологически нужди, включващи езикова и речева компетентност, усвояване на граматиката, стилистичната и книжовноезиковата норма. В тях е заявен личният почерк на проф. Маровска – уважително зачитане на традицията, от една страна, а от друга, смели и иновативни граматически интерпретации, повлияни от финия ѝ усет към философията и формално-семиотичния аспект на езика. Като талантлив, ерудирани и задълбочен учен Вера Маровска е сред най-ярките представители на пловдивската лингвистична школа.

За цялостния си принос към филологията от 2010 г. тя е лауреат на наградата на Фондация „Пигмалион“.

Честит юбилей, проф. Маровска! Нека здравето и щастието да бъдат неизменните граматикализирани признаци в житейската Ви парадигма!

Senior Assist. Prof. Desislava Dimitrova, PhD

ORCID ID: 0000-0002-6341-3377

Plovdiv University Paisii Hilendarski,

24 Tsar Assen Str.

Plovdiv 4000

e-mail: desislava_dimitrova@uni-plovdiv.bg